

Gesprochene und geschriebene Sprache in Untertiteln

möglichst genau und nah an der
Ausgangssprache?

Pořtas Hypothese, s. 35

- Untertitler meiden einige gemeinschechische Formen, die bei der Synchronisierung nicht stören
- Merkmale gesprochener und geschriebener Sprache werden vermischt
- *tento - tendleten*
- Warum wird die Variante gemieden?

Ein richtiges Maß bei Abweichungen von der Standardsprache

Die Gefahr der Vermischung von inkompatiblen Sprachmitteln.

- Korrigieren Sie stilistisch ausschließende Formen:

Kompatibel vs. inkompatibel

That bastard! That bastard!

- Yeah, I´killed him.
- And I would kill him again.

- Parchant!
- Jo, zabil jsem ho a zabil bych ho znovu.

Znova/zas; bysem??

- Božena Němcová v dopise:
- Myslím, *kdybychme* tam teď byli, že by nás to víc těšilo.
- Světla Čmejrková, Naše řeč, 88 (2005), č. 1, s. 18-36
- Pro mnohé kultivované mluvčí je volba spisovných tvarů *bychom* a *bych* zcela přirozená, nespisovnému tvaru *bysme* se vyhýbají, a ještě méně pravděpodobná je v jejich projevu volba tvaru *bysem*.

bych, bychom vs. bysem, bysme

- V Pražském i Brněnském mluveném koprpusu je poměr bychom : bysme přibližně 1:5 a obdobný poměr nacházíme i u tvarů abychom/abysme a kdybychom/kdybysme.
- Jiná je situace ve veřejných projevech:
- Korpus DIALOG soustředil přepisy mluvené řeči pořízené z nahrávek televizních pořadů, v nichž se setkávají mluvčí při různých interview, diskusích a debatách.

Čmejrková, L. Hašová, P. Kaderka, Mluvená čeština v
televizních debatách: Korpus DIALOG,
SaS 65, 2004, s. 243—269.

Je mnoho mluvčích, kteří v množném čísle užívají tvar bysme, a přesto v jednotném čísle řeknou bych, a nikoli bysem. Tvar bysem, třeba ve výroku *Já bysem chtěl domů*, je totiž stylově silně zabarven. Je charakteristický pro mluvenou dětskou řeč a zní emocionálně. Alespoň mé generaci, pro niž je tvar bysem spjat s dabovanou verzí filmu ***Knoflíková válka***, v níž jeden z chlapců pronáší výrok ***Kdybysem to byl věděl, tak bysem sem nechodil.***

- Teenager: *No, kdybysem ty rodiče neměla, tak bych musela asi víc dupat na sociálku.*

Miloš Macourek: Mach a Šebestová

Iluzi dětské řeči podporuje fakt, že se v Macourkově textu vyskytuje tvar *bysme* ve zdůrazňujícím spojení *my bysme*:

- ... nápad, proč < *bysme* > si nemohli hrát rovnou se zajícema, a hned řekl do sluchátka, prosím, **my < *bysme* > hrozně moc potřebovali**, aby z nás byli tři zajíci, a ze sluchátka se ozvalo, ale klidně...
- Uděláme z Jonatána kluka a hotovo, a hned taky do sluchátka řekl, prosím vás, *my < bysme > potřebovali*, aby Jonatán vypadal jako kluk s chlebníkem, a když paní Kadrnožková přiběhla blíž, viděla Macha...

Hyperkorektní?

- *by jsme* (?)
- Kdo mluví hyperkorektně?
- Jan Chromý
- Naše řeč, ročník 90 (2007), číslo 3, s. 123-131
- Google uvádí (k 15. lednu 2007) 2 360 000 výskytů podoby *byste*, ale oproti tomu 1 120 000 výskytů podoby *by jste* a dokonce 363 000 výskytů podoby *by ste*.

Mluvenost a mluvnost

Sprechbarkeit

- die Laute s, š, f, z (= ts) sind bei ungünstiger Reihenfolge schwer sprechbar),
- the sounds s, š, f, z (= ts) are difficult to speak in unfavorable sequence

Informationen über das gesprochene Tschechisch

Jan Hugo a kol.: SLOVNÍK NESPISOVNÉ ČEŠTINY. Maxdorf 2009 (třetí)

- slang studentský (AKÁDA, MEGEŠ, MEMBL, ZAPÍCT) či mluva uživatelů drog (ŠPEK, PIKO, FÉRÁK, HALUŠKY). Na klasický kriminální argot navazuje současný vězeňský slang (KVIKOŇ, DYLIŇÁK, ELPASO, KAMIKÓRY, DŽÍPOVAT, PROKINELIT), zařazen je i méně známý argot světských (JAUNERÁK, MULÁK, TÁTRUM, DEVLÍNEK, JAMBORA, DŽUKEL). Pozornost je věnována i tradičnímu brněnskému argotu (LAJVONT, PALI, RÁČNY, MÓDR, ROLA) či ostravské městské mluvě (BEBECHY, LAJVONT, DAJNY, HOCHMES, VOLTR, ŠINAGLE).

fet (kdysi *být fet* tedy být opilý) z něm. *fett* mastný, v argotu ovšem opilý. Srov. *být namazanej* nebo *vodmaštovna*.

- Já myslel, že Helča je takové bočmen, a on si ju bude brat.
- Víš, pro ni to nebyla bokovka jako pro tebe, to ti nedošlo?
- bruncák – brněn. záchod. ... vyfásl akorát tři metry a u sódu jim řekl, to že si vodkróti kepeňó v putynce na bruncáku. [A] Nováček 1929 (vč. příkladu), podobnou frází vztahující se ke krátkému trestu uvádí i Suk 1993; něm.+ brunzen močit
- landschaftlich, österreichisch, schweizerisch derb

Frekvenční slovník mluvené češtiny. Karolinum 2007

František Čermák: Co mě osobně velmi překvapilo ve srovnání s psanou češtinou, je fakt, kolik v mluvené češtině používáme částic. To je druhý nejčastější slovní druh. To vám žádná spisovná gramatika neřekne. To máte samé: **vždyt', no, aby, že jo...** které používáme pořád. jenomže na papíře se to nějak ruší, není to vidět. To je velmi zajímavá věc. Signalizuje to samozřejmě, že když mluvíme autentickým jazykem, mluvíme taky emocionálně, hodnotíme věci, jestli se nám líbí nebo nelíbí, nadáváme... Je to druh hodnotícího vyjadřování a k tomu potřebujeme třeba ty částice.

Nahrad'te slova spisovná

- Téměř ?
- Velmi
- Přesně, právě, zrovna
- Zvláště když

Výrazy mluvené češtiny

- Téměř
- Velmi
- Přesně
- Zvláště
- Skoro
- Hodně
- Akorát
- Kór
- Nestihneme to ani v pondělí, v neděli už kór ne.

Mluvenost

sekretářka Arlene: Volala slečna Lewisová.
Říkala: Doufám, že se udusíš vlastní žlučí... Ty hanebná, hnusná zmije.

- Jenna: Raději si to přečtu sama.
- „Udav se vztekem! ... Zmije zrádná.“

Zavádí se hovor na nepřítomného

- Jak se vede tatínkovi?
-
- Ke máte tatínka?
-
- Zdeněk Vančura (* 1903, † 1974) – překladatel
- Bernard Shaw: Caesar a Kleopatra
- Praha : Dilia, 1956

Zdeněk Vančura: O překládání divadelních her SaS 1937

Slov jako „well“ a „all right“ může užívat americký Čech, který vplétá cizí úsloví do své řeči, mohou být vložena do úst Angličanu-cizinci v jiné zemi, třeba ve francouzském prostředí; nesmí je však vyslovit herec představující Angličana v Anglii.

Míra důvěryhodnosti obecné češtiny:

„To je ta nejfajnovější holka, do jaký sem se kdy zabouch.“

Platí i dnes??

hrubost vyjádření naprosto nesdělí s obecností pravou situaci, že **totiž hoch tu dívku miluje upřímně**. Nakonec bylo nutno přepsat celou aviatikovu úlohu do spisovné řeči.

Titelbild Subtitling and Translation GmbH 2005:

- 3. Die Übersetzung sollte von hoher Qualität sein und sowohl sprachliche Eigenheiten als auch kulturelle Nuancen berücksichtigen.
- 4. Es sollten einfache semantische Einheiten verwendet werden.
- 8. Die Sprachebene sollte dem gesprochenen Text entsprechen.
- 9. Die verwendete Sprache sollte (grammatikalisch) „korrekt“ sein, denn Untertitel unterstützen das Lesen- und Schreibenlernen .
- 13. Offensichtliche Wiederholungen von Namen und allgemein verständliche Phrasen sind nicht immer zu übersetzen.
- 23. Die Länge des Filmdialogs sollte mit der Dauer des Untertitels übereinstimmen.

Murder on the Orient von Agatha Christie

DVD von Kinowelt Home Entertainment (Lumet/Dehn 1974 [2003]).

- Englisch, deutsche, italiensiche und spanische Synchronisierung,
- deutsche, italiensiche und spanische Untertitel.

Hansjörg Bitter: The Quality of Translation in Subtitling (2011)

- (1) G. Ohlsson I'm fright. – Ich habe Angst.
- (2) E. Beddoes Have no fear, mademoiselle. They all come out looking much more peaceful.
– Sie sehen danach alle friedlich aus.
- (3) G. Ohlsson Only God can give peaceful.
– Nur Gott kann friedlich geben.
- (4) H. Poirot God dag, fröken Ohlsson . – God dag froken Ohlsson.
- (5) G. Ohlsson Nej, talar ni svenska . (no subtitle) (6) H. Poirot Alas, mademoiselle, that is the extent of my Swedish.
Leider beläuft sich mein Schwedisch nur darauf. Verzeihen Sie...

(7) Forgive me if I am personal, but most Scandinavians of my acquaintance are well-educated in other languages.

die meisten Skandinavier
sind gut in Sprachen ausgebildet.

(8) And yet you have difficulty...

– Falls Sie Schwierigkeiten haben... |

(9) G. Ohlsson I... I was born backwards.

– Ich wurde zurückgeblieben geboren.

(10) That is why I work in Africa as missionary, Deshalb
arbeite ich in Afrika,
als Missionarin...

(11) teaching little brown babies more backward than myself.
und unterrichte kleine braune Babys,
die zurückgebliebener sind als ich.

(12) H. Poirot But I... I see that you have spent three months in America. Were you not able to improve?

Sie waren drei Monate in Amerika.

Ging es Ihnen danach nicht besser?

(13) G. Ohlsson I was in... In a mis... I... I... International group.

Ich war mit einer | internationalen Gruppe zusammen...

(14) In... For getting money for African mission from American rich.

um Geld von amerikanischen

Reichen für Afrika zu bekommen.

(15) I... I speak Swedish to big audiences

Ich spreche Schwedisch | vor großem Publikum...

(16) in... In... In Swedish-American institution in Minneapolis

im schwedisch-amerikanischen | Institut in Minneapolis...

(17) and other big cities.

und anderen großen Städten.

(18) In ten weeks, we make \$ 14,000 and... and 27 cents.
In zehn Wochen | machen wir \$ 14.000 und 27 Cent.

(19) H. Poirot That's wonderful, wonderful.
(no subtitle)

(20) Miss Ohlsson, how long have you been
interested in religion?

– Seit wann sind Sie religiös?

(21) G. Ohlsson From five years.

– Seit fünf Jahren.

(22) In summer, in... I had been sick as always. And I sat
in the grass in the garden.

Im Sommer, ich war wie immer krank,
saß ich im Gras im Garten...

(23) And I... I saw Jesus in the sky,
Da sah ich Jesus am Himmel...

(24) mit many little children,
mit vielen kleinen Kindern.

(25) but all the children were brown.
Aber all die Kinder waren braun.

(26) So it was a sign for me to look after little brown
babies.

Also war es für mich ein Zeichen,
mich um braune Babys zu kümmern.

(27) H. Poirot Yes. Were your parents religious?
Waren Ihre Eltern religiös?

(28) G. Ohlsson Ne , they had no respect for God. No.
Nein, Sie hatten | keinen Respekt vor Gott.

(29) So it was not just a sign, it was also a punishment.
Also war es nicht nur ein Zeichen, | sondern auch eine Strafe.

(30) H. Poirot Oh, there, there, there, there. I'm sure that God will
forgive you, Miss Ohlsson, and perhaps, which is more important,
Ganz sicher wird Gott Ihnen vergeben, | und was noch
wichtiger ist...

(31) so will your father and mother.
Ihre Eltern werden es auch.

(32) Now... **(no subtitle)**

(33) ... here is the compartment you share with...

Sie teilen dieses Abteil mit...

(34) G. Ohlsson Ja , and here is my number seven bed.

– Ja, mein Bett ist Nummer sieben. |

(35) H. Poirot Yes, your number seven.

– Ja, Ihre Nummer sieben.

(36) Tell me about number eight.

– Erzählen Sie mir von Nummer acht.

(37) G. Ohlsson Is filled with Miss Debenham,

– Es ist besetzt von Ms. Debenham.

(38) a very nice young lady from Baghdad,

Eine nette junge Dame aus Bagdad.

(39) where she teach English shorthand to children, to forward

children.

Wo sie nicht zurückgebliebenen
Kindern englische Kurzschrift lehrt.

(40) H. Poirot After the train left Vinkovci, did she leave her berth?

Nachdem der Zug Vincovci verließ, | verließ sie da ihr Bett?

(41) G. Ohlsson Ne , she sleep just like me.

– Nein, sie schlief, so wie ich.

(42) H. Poirot If you were fast asleep, how could you be so sure she did not leave?

– Wie können Sie da so sicher sein?

(43) G. Ohlsson In Shimoga Mission, I can hear snake breathe. I would know.

In der Shimoga-Mission | kann ich eine Schlange atmen hören.

(44) H. Poirot Good. And did you leave your room?

Haben Sie Ihr Zimmer verlassen?

(45) G. Ohlsson Ne , not till morning, in my bed gown.

Nicht bis zum Morgen, | in meinem Bettkleid.

(46) H. Poirot Is your bed gown white with red animals?

– Ist es weiß, mit roten Tieren? |

(47) G. Ohlsson Ne , is Jaeger .

– Nein, es ist gelb.

(48) H. Poirot And Miss Debenham's bed gown?

– Und das von Ms. Debenham? |

(49) G. Ohlsson Den var em lila .

–Das ist lila.

(50) H. Poirot Oh, like the French "lilas" , "lilac".

– Wie im Französischen, "lilas"?

(51) G. Ohlsson Ja . Just det lila , just det lila .

(52) H. Poirot Lila , lila .

–

(53) H. Poirot Good. And why are you making this trip,
Miss Ohlsson?

– Und warum machen Sie diese Reise? |

(54) G. Ohlsson Just as always, money, money for mission.

– Wie immer, Geld für die Mission.

(55) H. Poirot Good. Good. (no subtitle)

(56) When this is all over, mademoiselle, I promise that I
shall make you an emolument.

Wenn dies alles vorbei ist, verspreche | ich Ihnen,
entrichte ich einen Obolus.

(57) G. Ohlsson God will find you a reward.

Gott wird sie [sic] belohnen.

(58) Tack så mycket. Tack. Tack . (no subtitle)

Fragen zum Dialog Poirots und G. Ohlssons

Wie wird ihr mangelhaftes Englisch ins Deutsche übertragen?